

Disseny d'una estratègia de turisme sostenible i participativa a l'Oasi de Figuiç

Què és AVALUEM?

AVALUEM sorgeix de la necessitat d'engegar processos d'avaluació i sistematització de la cooperació descentralitzada i de treballar per la seva transparència i qualitat. Un equip de professionals amb llarga experiència en el món de la cooperació volem posar els nostres coneixements, teòrics i pràctics, al servei de l'assessorament de les organitzacions i les institucions a fi de millorar-ne la qualitat.

Pensem que la reflexió dels actors de cooperació descentralitzada, tant del Nord com del Sud, pot permetre avançar en formes horitzontals d'implementar la cooperació. Aquesta metodologia, a més de ser democràtica, contribueix a generar més impacte i, sobretot, a promoure una major apropiació que fa la cooperació més sostenible.

Publicacions AVALUEM

Col·lecció Bones Pràctiques

1. Construcció d'un pou per a l'abastiment d'aigua a Bouanzé, Mauritània
2. Desenvolupament econòmic i social a les comunitats camperoles, afroequatorianes i indígenes de la província de Sucumbíos, Equador
3. Programa UALE de prevenció de la SIDA a Escuintla, Guatemala
4. Plataforma Sindical Común Centroamericana (Nicaragua, Guatemala, Costa Rica, Hondures, Panamà i El Salvador)
5. Agermanament San Miguelito (Nicaragua) i Sant Boi de Llobregat (Catalunya)
6. Actuacions endegades per la Taula Catalana per la Pau i els Drets Humans a Colòmbia
7. Digitalització de l'Arxiu del Bisbe Pere Casaldàliga a la Prelazia de Sao Félix do Araguaia (Brasil)
8. "Programa de alianzas para el desarrollo de Bolívar" (Equador)
9. Consell d'Infants de Cambrils: decidim solidaritat!
10. Institut rural agropecuari i comunitari *Tres de marzo, ternura de los pueblos*, San Bartolo, Quilalí (Nicaragua)
11. Cafè Ciutat. Municipis pel Comerç Just (Catalunya)
12. Sant Cugat en peu de pau
13. Programa per a la gestió integral de residus a Bolívia

Materials de formació

1. Planificar amb la Metodologia d'Enfocament de Marc Lògic (EML)

Primera edició: Octubre 2016 ©

© **Dels textos:** AVALUEM, anàlisi i desenvolupament

© **De les fotos:** Algunes són d'Avaluem però la majoria són obra del fotoperiodista Alfons Rodríguez, a qui volem expressar el nostre especial agraïment, per la cessió de les fotografies de les pàgines 1,9,10, 24 i 27

Impressió: Q! Quina impressió (Barcelona)

Dipòsit legal: B-34512-2008

Impress a Catalunya - Printed in Catalonia

La reproducció total o parcial d'aquesta obra per qualsevol procediment, compresos la reprografia i el tractament informàtic, és permesa però caldrà comptar amb l'autorització dels propietaris del copyright, i sempre haurà de citar-ne la font.

Introducció

El projecte que a continuació presentem, forma part d'un programa molt més ampli que ha rebut finançament de diverses institucions de la cooperació catalana com són; l'Àrea Metropolitana de Barcelona, l'Agència Catalana de Cooperació al Desenvolupament, l'Ajuntament de Sant Feliu de Llobregat i parcialment també amb recursos de l'AECID.

Cal ser conscients de l'aïllament i el secular abandonament del poder central marroquí que, no ha promogut inversions a la zona i alhora, que des de la crisi de 1975, te encara pendent la resolució dels conflictes geopolítics de la regió . Aquest fet manté el tancament de la frontera, des de fa més de 40 anys, en que va quedar dividit l'Oasi de Figuig entre els dos Estats: el Marroc i Algèria, i aquesta situació evita la normalització de les relacions familiars, humanes i comercials del conjunt.

L'Oasi de Figuig és per tant, un recinte aïllat de 1.200 hectàrees de palmeres, en que hi viuen uns 15.000 habitants a l'hivern que es duplica a l'estiu amb el retorn de la diàspora. A Figuig tot està interrelacionat i per això és més visible l'impacte altament positiu de la cooperació impulsada per Món 3 des de 1999 i que té com a soci local directament l'Ajuntament de Figuig.

En aquest context, el bon resultat d'aquesta cooperació és deu a 4 grans motius:

- **La dinàmica molt positiva i activa de la societat civil de Figuig** que és majoritàriament població de llengua i cultura amaziga, està organitzada en associacions, cooperatives, etc.
- **L'Ajuntament de Figuig, que està governat per un mateix equip de govern des de fa més de 10 anys, que prioritza un exercici de governabilitat en favor de la ciutadania** fomentant la participació ciutadana i el treball articulat des de l'oficina de cooperació amb la societat civil tot promovent polítiques innovadores que evitin l'emigració dels joves.
- **Molt bon encaix entre Món-3 i les institucions i entitats de Figuig i al fet que ha aconseguit aplegar recursos de diferents administracions de la cooperació catalana** per fomentar el procés participatiu amb el diagnòstic del projecte turístic que va assolir una alta participació i un bon nivell de satisfacció de tots els actors.
- **La continuïtat en el temps amb l'acció combinada de 3 projectes que s'han dut a terme en 10 anys**, fa que hi hagi una alta valoració de la cooperació catalana que ha contribuït a fer un pas endavant al seu procés de desenvolupament. La sostenibilitat del medi ambient de l'oasi és un element clau per a la vida i en aquest sentit els tres projectes (turístic sostenible, aigua potable i residus sòlids) han aconseguit avenços tot i que encara tenen aspectes en que caldria treballar per continuar millorant.

Us convidem a conèixer més de prop aquesta iniciativa que, de ben segur, constitueix una bona pràctica de la cooperació catalana, en la línia de donar suport als drets col·lectius dels pobles i a la salvaguarda del seu patrimoni cultural, social i natural.

Índex

- Pàg. 03** Introducció
- Pàg. 05** Pròleg
- Pàg. 08** Presentació del cas
- Pàg. 10** Partenariat
- Pàg. 12** Situació de sortida
- Pàg. 13** El programa
- Pàg. 18** Identificació de la bona pràctica
- Pàg. 24** Valoració segons criteris
- Pàg. 26** Punts forts
- Pàg. 27** Enllaços d'interès
- Pàg. 27** Contacte

Bones Pràctiques 14:

Disseny d'una estratègia de turisme sostenible i participativa a l'Oasi de Figuiç

Anàlisi realitzada per:

AVALUEM. Anàlisi i Desenvolupament

Núria Camps i Vidal, directora d'AVALUEM
Hassan Akioud, tècnic de projectes d'AVALUEM
Eva Brescó tècnica de projectes d'AVALUEM

Data de la sistematització: 2015

Dates de l'anàlisi: febrer - abril 2015

Període avaluar: 1 de juny 2007-31 de març 2008

Elaboració del text de la bona pràctica: Imma Bartrina i Rams, tècnica de projectes d'AVALUEM

Pròleg

Gairebé des de la seva fundació en 1986, Món-3 va orientar una part molt important de la seva activitat en cooperació al desenvolupament cap als països àrabs i, especialment, els del Magrib. En 1988 es va posar en marxa la primera iniciativa de cooperació a Mauritània, a on, des de llavors i sense interrupció, hem continuat treballant. En 1991 la primera Guerra del Golf va confirmar la necessitat d'augmentar els esforços per tendir ponts de diàleg entre les dues ribes de la Mediterrània de manera que, allà on les operacions militars destrüïen i generaven desconfiança, ressentiment i odi, el treball des de la societat civil construís complicitats i entesa.

Aquest esperit va portar a iniciar, en 1999, un treball continuïtat de col.laboració, cooperació i acompanyament mútu amb la gent, el teixit associatiu i la municipalitat de Figuiç.

Figuiç és una vila, una comunitat, un oasi i una municipalitat, tot en una, situada a l'extrem meridional de la regió marroquina de l'Oriental, fent frontera amb Algèria. De fet, envoltada per Algèria pel nord, el sud i l'est i connectada amb la resta de la regió i de Marroc per una única carretera que, atès el tancament de la frontera entre els dos estats, actúa com un veritable cordó umbilical per on entren i surten persones, mercaderies, idees.

Figuiç és l'oasi més proper a Europa però és també un lloc amb una singularitat excepcional. Format per set ksars, corresponents a altres tantes tribus àrabs i amazigues o berbers, la seva gent es considera "gent dels oasis", tan llunyana o tan propera, segons es vulgui considerar, tant de les poblacions sahrauís com de les marroquines de la façana atlàntica o les amazigues de l'Atlas o el Rif, o de la veïna Algèria.

Però la principal peculiaritat de Figuiç no és la seva història particular ni la seva singularitat cultural, geogràfica o mediambiental, essent molt importants. El més característic de Figuiç és la capacitat de la seva gent d'organitzar-se i de plantejar solucions col·lectives als problemes als quals s'ha d'anar enfrontant per dissenyar una estratègia de desenvolupament sostenible. Del primer n'és testimoni els seu dens i variat teixit associatiu i, del segon, l'extraordinària fortalesa de la seva municipalitat, dels seus tècnics i dels seus electes. A Figuiç, més que en molts d'altres llocs, es fa més evident la importància de la dimensió local, municipal, del desenvolupament i de la cooperació al desenvolupament.

Al llarg d'aquests 15 anys de treball conjunt s'han generat projectes en diferents àmbits del disseny i execució de les polítiques públiques d'àmbit local. Amb la participació de la ciutadania organitzada, a través d'associacions de veïns, de pagesos, de joves, de dones, i amb la municipalitat com a pal de paller, s'han identificat necessitats, dissenyat estratègies, coordinat la cooperació internacional per alinear-la amb aquestes estratègies i, finalment, executat i desplegat polítiques públiques en àmbits tant diversos com l'educació bàsica, la promoció econòmica –agricultura, turisme–, la valorització de la pròpia cultura, la gestió comunitària de l'aigua, la gestió de residus, la depuració de les aigües residuals...

En total, des de Món-3 s'han dut a terme projectes a Figuiç per un valor total de poc més d'1.400.000 euros, que han permès construir un abocador, redissenyar tot el sistema de gestió de residus sòlids urbans, posar en marxa una comunitat d'usuaris de l'aigua, construir un laboratori d'anàlisi de la qualitat de l'aigua, rehabilitar equipaments municipals d'ús turístic però, sobre tot, el més important és que han permès millorar la formació de tècnics municipals, dotar un servei de cooperació en el si de la municipalitat i organitzar i coordinar les aportacions dels diferents donants nacionals i estrangers per posar-les al servei de l'assoliment dels objectius de desenvolupament prèviament acordats.

Disseny d'una estratègia de turisme sostenible i participativa de l'Oasi de Figuig

L'oasi de Figuig es troba entre dos estats: Marroc i Algèria. La connexió d'ambdós es fa mitjançant una carretera per on hi circulen a diari una part dels 14.000 habitants de la majoria amaziga que habiten el municipi de Figuig, a l'extrem nord-oriental del Marroc.

L'Àrea Metropolitana de Barcelona (AMB) ha participat en el projecte de cooperació que, de fa anys, Mon-3 realitza en aquesta província magribina. La necessitat de gestionar els recursos amb eficiència i sostenibilitat per les dures condicions de la zona (alta salinització de l'aigua, inundacions, manca de clavegueram, fragilitat de l'ecosistema i tancaments constants de la frontera) han obligat el govern local a establir mecanismes de planificació i desenvolupament a curt, mig i llarg termini, que millorin les condicions de vida de la població i afavoreixin el dinamisme econòmic de la municipalitat.

El projecte que se us presenta busca la sostenibilitat en base a tres eixos: el turístic, l'aigua i la gestió de residus. Tres eixos que el fan molt atractiu per les competències que té atribuïdes l'AMB i pel coneixement tècnic que requereix l'execució del projecte. La creació del Consell local de l'aigua, com a proposta per

apoderar la població, la construcció d'un abocador exterior o l'iniciat del procés de tractament de residus, són alguns dels exemples d'èxit que el projecte ens ofereix al final del seu procés.

La cooperació internacional de l'AMB té com un dels objectius garantir aquells serveis bàsics de la població en àrees en les quals en som administració competent, tals com la gestió de residus, el cicle de l'aigua o el desenvolupament sostenible. Per això el projecte que us presentem suposa per a nosaltres un exemple a seguir, en l'assoliment de comunitats humanes eficients i responsables en l'ús dels seus propis recursos, així com en la capacitat de desenvolupar-se de forma sostenible tant en l'aspecte econòmic com en l'ambiental.

Alfred Bosch
Vicepresident d'Internacional i Cooperació
Àrea Metropolità de Barcelona

El repte de Mon-3, la potència de Figui i la tasca d'Avaluem

El Portal de transparència i vigilància de la cooperació catalana*, defineix avaluar com “fer una valoració, tan sistemàtica i objectiva com sigui possible, de l'eficiència, l'eficàcia, l'impacte, la pertinència i la viabilitat, així com de la concepció, la realització i els resultats d'un projecte, programa o conjunt de línies d'acció, quan hagi conclòs o en un moment intermedi. Aquesta valoració ha de proporcionar informació útil que permeti incorporar les lliçons apreses, amb l'objectiu de millorar el procés o facilitar la presa de decisions (...). L'avaluació de projectes, programes o polítiques és una eina imprescindible per aprofundir en l'eficàcia de l'Ajut i millorar-ne els procediments i els impactes.”

Definit el concepte, m'atreveixo a dir que la cooperació catalana treballa bé els projectes de cooperació, fins i tot molt bé. Ara, de la mateixa manera reconec que avaluem poc; i, quan ho fem, sovint no incorporem els aprenentatges al ritme necessari per garantir l'eficàcia dels resultats del projecte. Cal fer més avaluació. Afortunadament aquest és un repte que assumim tots els actors catalans, i que vam incorporar com una de les fites del Pla director de cooperació al desenvolupament 2015-2018: la posada en marxa d'instruments per a la gestió del coneixement que ens ajudaran a millorar l'avaluació, a més de la planificació i el seguiment. L'avaluació esdevé en sí mateixa un exercici de transparència i de rendició de comptes, i una guia indiscutible per a la planificació i el seguiment.

En aquest sentit, el meu reconeixement a la feina d'Avaluem, amb una llarga trajectòria en l'avaluació de projectes, que ens permet contribuir a millorar la planificació dels projectes, incorporar nous punts de vista, aturar-nos a reflexionar i replantejar, també, les polítiques públiques de cooperació.

Pel que fa a la bona pràctica que presentem, voldria felicitar a l'entitat Mon-3 per la valentia de plantejar un projecte a la comunitat de Figui al Marroc oriental, a tocar

de la frontera amb Algèria. Una zona conflictiva i complexa per la situació geogràfica i l'existència de la frontera política, que mai ha representat una frontera natural entre els pobles i les persones de tota la zona; pobles, oasi, regadius i desert no entenen de línies divisòries i, sortosament, la relació entre banda i banda de la frontera ha estat sempre molt permeable.

Si aquest projecte ha estat possible, també ho estat gràcies al tarannà del poble de Figui, que ha demostrat sempre una gran capacitat de treballar en xarxa, d'organitzar-se i d'implicar-s'hi activament. Aquestes habilitats socials que els caracteritzen els converteixen en sòlides i potents contraparts, amb totes les capacitats per assumir la sostenibilitat d'aquest projecte.

D'aquí la importància de continuar l'acompanyament a Figui, reforçar la connexió que faciliti la transferència de coneixements mutus i, al mateix temps, mantenir els lligams culturals, les relacions personals i les experiències que de ben segur s'han establert durant aquests anys.

Enhorabona,

Manel Vila
Director general de Cooperació al desenvolupament
i director de l'Agència Catalana de Cooperació al Desenvolupament

*<http://realitatajut.org/glossary>

Presentació del cas

Títol

Disseny d'una estratègia de turisme sostenible i participativa a l'Oasi de Figuig

L'actuació vol assentar les bases per a integrar el desenvolupament del turisme a l'oasi dintre d'un pla de desenvolupament més ampli: ambiental, econòmic, social i cultural liderat per l'Ajuntament de Figuig i integrant en la definició d'eines les aportacions del teixit associatiu del municipi de forma participativa.

Localització i mapa

Figuig és un municipi del Marroc d'uns 14.000 habitants, de majoria amaziga, que es situa a l'est del país, a la frontera amb Algèria. És un oasi, que conté el palmerar més gran i més proper a Europa, en una zona desèrtica que remunta els seus orígens al s.XI.

Institucions cooperants

Executors: Món-3 i Ajuntament de Figuiç

Institucions finançadores:

L'import del projecte avaluat és de 47.479,09 euros que van aportar:

- Àrea Metropolitana de Barcelona: 10.575,47 euros
- Ajuntament de Sant Feliu de Llobregat: 8.014,00 euros
- Món-3: 17.026,89 euros
- Ajuntament de Figuiç: 11.862,73 euros

Les aportacions anteriors en projectes a Figuiç, són:

- Agència Catalana de Cooperació al Desenvolupament: 900.072,72 euros
- Agencia Española de Cooperación Internacional al Desarrollo: 503.135,61 euros

Contrapart

Ajuntament de Figuiç

Objectiu general

Promocionar el desenvolupament d'un turisme planificat en l'Oasi de Figuiç que sigui sostenible i acceptat cultural i socialment.

Objectiu específic

Identificar de manera consensuada i participativa eines per a la gestió del turisme a l'Oasi de Figuiç

Partenariat

A Catalunya, Món-3

Món-3 és una organització no governamental que es va constituir l'any 1985 en diverses facultats de la Universitat de Barcelona amb l'objectiu de dur a terme accions, des del món universitari, adreçades a:

- a) Promoure la solidaritat amb els pobles i moviments populars de l'anomenat "Tercer Món".
- b) Sensibilitzar la societat sobre la seva responsabilitat en el manteniment d'un sistema econòmic a nivell mundial que, en el seu estadi actual de mundialització, aprofundeix les injustícies i desigualtats entre pobres i rics, tant a nivell global, com a l'interior de cadascun dels països.
- c) Emprendre accions de cooperació amb organitzacions i institucions d'aquests pobles adreçades a afavorir transformacions socials i econòmiques en el camí d'un desenvolupament humà durable i sostenible.

A Món-3 es planteja una alternativa crítica de solidaritat perquè les raons de la pobresa i el subdesenvolupament es troben en el mateix funcionament del sistema capitalista mundial, expansiu i excloent, de manera que només un canvi profund i estructural en aquest sistema poden treure de la fam i la pobresa els milions i milions d'essers humans que, avui, la pateixen.

La lectura del paper de la Universitat en el món que Món-3 planteja es resumeix perfectament en la següent cita d'Ignacio Ellacuría: " Es sol dir que cal que la Universitat sigui imparcial. Nosaltres creiem que no. La Universitat ha de pretendre ser lliure i objectiva, però la objectivitat i la llibertat poden exigir ser parcials. I som parcials a favor de les majories populars perquè són injustament oprimides i perquè en elles, negativament i positiva, hi ha la veritat de la realitat."

A Figuiç, l'Ajuntament de Figuiç

Al Marroc segons la llei de l'any 1976 relacionada amb l'organització de les municipalitats, aquestes són responsables de la major part de les inversions relacionades amb la satisfacció de les necessitats bàsiques de la població: aigua, sanejament, carreteres, transport públic, desenvolupament urbà. Aquestes responsabilitats s'estenen a l'àmbit de l'elaboració de plans de desenvolupament del municipi.

Les municipalitats ocupen un lloc central en la gestió dels assumptes locals, en els àmbits de planificació local, desenvolupament, construcció d'infraestructures i serveis bàsics, així com en la promoció de projectes socials i la creació de serveis públics.

Figuiç es caracteritza per una depressió topogràfica generalment plana i dividida en dos parts: la primera és una plana de 860 metres d'alçària, i la part baixa on trobem el ksar Zénaga, localment n'hi diuen "iznayan". que compta amb un gran nombre de la població sedentària de l'oasi. Cal dir que un ksar és un poble fortificat del nord d'Àfrica d'arquitectura amaziga.

Aquest poble, que en el passat era un poble fortificat, està situat enmig d'un palmerar que és inundable parcialment i ocasional. També hi trobem 6 altres ksour:

Laâbidate, en amazic At nnaj,

Loudaghir, en amazic At Àtté,

Ouled Slimane, en amazic At Slimane

Lamaiz, en amazic At Lam'iz

Hammam foukani, en amazic At Âmar

Hammam Tahtani, en amazic At ouattay

I alhora la petita aglomeració de Sidi Abdelkader Mohamed. Tots aquests poblets estan units pel palmerar que abraça una superfície de 650 hectàrees.

Està situat a les portes del desert, sobre la vessant de l'Alt Atlas Oriental del Sàhara i a la frontera entre el Marroc i Algèria. Aquest situació és l'origen d'un aïllament gairebé permanent de la resta del país agreujat pel tancament de la frontera i l'absència d'intercanvis econòmics entre les dues comunitats veïnes.

Breu apreciació de Figuiç

"Són tres castells al mig del desert, a prop hi ha una gran quantitat de palmeres. Les dones teixeixen robes de llana tipus cobrellits, però tan fines i delicades que semblen de seda, i que es venen molt cares a les ciutats Berbers com Fès i Tlemcen. Els homes són molt intel·ligents. Alguns comercien amb les terres dels negres, d'altres van a Fès per estudiar lletres. Quan un d'ells ha rebut les insígnies del doctorat tornen a Numidia per fer-se imam o khatib. Així totes les seves gents són riques. Els castells són aproximadament a 250 milles a l'est de Segelmessa"

Jean-Léon L'Africain / 1488 - 1550

Situació de sortida

Origen de la iniciativa

Figuig és un oasi que té com a recursos econòmics bàsics l'agricultura, sent la palmera datilera l'element més característic; així com alguns arbres fruiters i productes d'horta. A partir dels anys 70 s'inicia una dràstica disminució dels terrenys cultivables que juntament amb el fort creixement natural de la població provoca que els recursos de l'oasi no siguin suficients per a mantenir a la totalitat de la seva població. D'aquí un greu i acusat èxode rural a escala nacional i internacional i un canvi en la composició poblacional de la ciutat: els homes en edat laboral emigren i queden majoritàriament dones, ancians i nens/es. Actualment, continua desenvolupant-se una agricultura d'autoconsum però la principal font d'ingressos són les divises dels emigrants.

En aquest context, els agents locals de desenvolupament plantegen la necessitat d'analitzar noves possibilitats dinamitzadores de l'economia figuigí que siguin capaces de pal·liar els dèficits de qualitat de vida dels habitants i que contribueixin a equilibrar i estabilitzar la població.

El problema més importants detectats per la municipalitat, amb estreta col·laboració amb la població són els següents:

- La localització del municipi i els problemes geopolítics, el tancament de la frontera, l'aeroport distant.
- L'alta salinització de l'aigua.
- La manca de clavegueram que genera la contaminació dels aqüífers.
- La fragilitat de l'ecosistema.
- Les inundacions que generen problemes d'habitatges al casc històric.
- La manca de transport públic urbà i el dèficit en l'interurbà.
- La inclusió social de la població nòmada assentada.

Món-3 ja comptava amb una àmplia experiència de treball conjunt on la participació de la contrapart havia estat molt elevada i de gran professionalitat pel que es comptava amb una base molt sòlida i fiable.

El conjunt d'accions que es citen a continuació són un exemple d'aquesta estreta col·laboració:

- Desenvolupament Agrícola Integral de l'Oasi de Figui. 2000-2002. Finançat per l'AECID.
- Gestió de recursos hídrics per al Desenvolupament Agrícola a l'Oasi de Figui. 2000-2002. Finançat per l'ACCD.
- Estudi de continuïtat del treball realitzat a l'Oasi de Figui per a la millora en la gestió de recursos hídrics, sanejament i protecció medi ambiental. Gener-maig 2003. Finançat per l'ACCD.
- Programa integral de millora de la gestió de residus sòlids urbans a Figui –Fases I i II-. 2001-2004. Finançat per l'AECID.
- Enfortiment de la gestió municipal a l'àrea de medi ambient a Figui. Setembre 2006 – mars de 2008. Finançat per l'ACCD i la Diputació de Barcelona.
- Suport al desenvolupament d'un turisme sostenible com a activitat activadora de l'economia de l'Oasi de Figui. Projecte iniciat el mes de novembre de 2007. Finançat per l'ACCD.

El programa

Estratègia d'intervenció

El desenvolupament d'aquest projecte va sorgir com a iniciativa pròpia de la Municipalitat dins la seva estratègia amplia d'intervenció que toca diversos àmbits sectorials (com ara la sanitat, l'educació i la sostenibilitat mediambiental, entre altres) per a dinamitzar un desenvolupament socioeconòmic local que permetés l'equilibri entre la fragilitat de l'ecosistema de l'Oasi i les necessitats de la seva població.

D'altra banda, en els últims anys s'ha desenvolupant un important sector turístic a la costa mediterrània oriental marroquina (zona de Saaïdia) que converteix l'oasi de Figuiç en un recurs turístic potencial (donat el seu valor paisatgístic, ambiental, arquitectònic i cultural) per a les empreses d'aquest sector.

Partint de la necessitat de preservar l'oasi, que pateix l'avenç del desert i la disminució dels recursos hídrics, l'Ajuntament de Figuiç proposa realitzar una anàlisi exhaustiva i participativa de les potencialitats i impactes del turisme a l'oasi.

Es realitzen una sèrie de tallers amb totes les entitats implicades en la millora de les condicions de vida de la població, entre elles l'Ajuntament i altres organitzacions socials de la ciutat, per dissenyar un Pla de turisme sostenible per al municipi.

Es vol promoure un desenvolupament local liderat i controlat pels propis habitants de l'oasi que doni prioritat als sectors locals que tenen menys recursos, i entre aquests especialment a la dona (60% de la població figuigüí) a fi de millorar el benestar i la qualitat de vida d'aquesta població.

En definitiva es vol promoure un turisme que sigui responsable i que ajudi a dinamitzar econòmicament la zona respectant alhora el medi ambient i la vida tranquil·la de l'Oasi.

El projecte divideix aquest procés de planificació participativa en diferents etapes:

- Fase de coneixement del territori i participació al Col·loqui Internacional de Turisme Responsable.
- Fase de diagnòstic. Realització d'una sessió informativa i de quatre tallers participatius: taller amb càrrecs electes, tècnics i associacions; taller amb ONG i petites associacions; taller amb associacions de dones i taller amb joves. També tres visites d'observació participativa als ksour.
- Fase de propostes. Validació del diagnòstic realitzat en l'etapa anterior i realització de tallers participatius per a la formulació de noves propostes concretes i acceptades per la societat civil per al desenvolupament del turisme responsable. Es van realitzar cinc tallers: taller amb càrrecs electes, tècnics i associacions; taller amb ONG i petites associacions; taller amb associacions de dones; tallers amb alumnes de primària; taller amb les associacions del ksar i taller amb alumnes de secundària.
- Fase de rendició de comptes. Presentació del resultats als ciutadans i ciutadanes de Figuiç.
- Fase de seguiment. Es crea un comitè seguiment del procés del projecte de desenvolupament turístic a Figuiç.

Zones d'intervenció

La municipalitat de Figuig i tots els seus ksour.

Beneficiaris

La població beneficiària de l'acció ha estat tota la població de Figuig (uns 14,250 habitants) sense cap distinció i, per extensió, els habitants de la província amb especial atenció a la població nòmada i tenint en compte la perspectiva de gènere.

La capacitat de mobilitat i acció demostrada per la població de Figuig ha estat un dels punts més rellevants de la intervenció. El grau d'implicació de la població ha estat molt elevat tant en la recollida de dades dels recursos i potencialitats turístiques de Figuig com a l'hora del diagnòstic de les necessitats turístiques i dels seus possibles impactes.

A la fase de diagnòstic es calcula que en els 4 tallers realitzats hi van participar aproximadament 150 persones. I en la fase de propostes 96 persones.

Les metodologies emprades han permès la participació de tots els col·lectius representatius de la població (dones, joves, representants religiosos, estudiants, agricultors, nòmades, etc.) i han ofert l'oportunitat que totes les veus hi fossin presents.

Les dones en concret, representants d'un 60% de la població, han estat molt actives a través de les seves associacions, les seves aportacions tant en el moment de la recollida de dades com en el de les conclusions durant el col·loqui, han estat molt valuoses i han aportat visions, conceptes i objectius nous a la noció de turisme responsable centrada a Figuiç. En l'actualitat les diferents associacions de dones estan estudiant diversos mètodes per poder col·laborar en xarxa.

Objectius, activitats realitzades i activitats endegades

El projecte persegueix promocionar el desenvolupament d'un turisme planificat a l'Oasi de Figuiç, però sobretot fer-ho d'una manera amigable amb el medi ambient i participativa, que sigui una promoció turística acceptada tan culturalment com social. Per fer-ho es planteja des de l'Ajuntament de Figuiç i amb el suport de la seva població identificar eines per la gestió del turisme a l'oasi d'una forma participativa.

Fase de coneixement del territori i participació al Col·loqui Internacional de Turisme Responsable.

Col·loqui Internacional sobre Turisme Responsable de tres dies de durada que va cercar respostes sobre quin tipus de turisme és el més convenient per Figuiç. El Col·loqui va concloure amb un pla on s'establien les prioritats d'acció i durant la clausura es van recollir diversos compromisos per part dels assistents i altres contraparts locals i estrangeres.

Fase de diagnòstic.

Realització d'una sessió informativa i de quatre tallers participatius:

- taller amb càrrecs electes, tècnics i associacions;
- taller amb ONG i petites associacions;
- taller amb associacions de dones i
- taller amb joves.

La societat civil de Figuiç va definir el que s'espera i el que no es vol del desenvolupament del turisme a l'Oasi, responnent a dues preguntes:

Què pot oferir el turisme a l'Oasi de Figuiç i al seu poble?

El que esperem: 87 idees.

El que cal evitar: 70 idees.

Què pot oferir Figuiç i els figuiguins als turistes?

El que esperem: 70 idees.

El que cal evitar: 14 idees.

150 persones van participar en els tallers proposats.

Fase de propostes.

Validació del diagnòstic realitzat en l'etapa anterior i realització de tallers participatius per a la formulació de noves propostes concretes i acceptades per la societat civil per al desenvolupament del turisme responsable.

Es van realitzar cinc tallers:

- taller amb càrrecs electes, tècnics i associacions;
- taller amb ONG i petites associacions; taller amb associacions de dones;
- tallers amb alumnes de primària;
- taller amb les associacions del ksar i
- taller amb alumnes de secundària.

Es van fer 339 propostes dividides en cinc eixos d'acció:

- Desenvolupament de l'economia, 50 propostes
- Infraestructures i serveis, 118 propostes
- Formació, 54 propostes
- Tradició i patrimoni, 75 propostes
- Altres, 42 propostes

Entre totes les propostes, els participants en van considerar 10 com les més importants, en ordre d'importància:

1. Formació en idiomes per ciutadans i ciutadanes, amb horaris flexibles.
2. Creació d'un complex esportiu, piscines, camps de futbol, pistes de tenis.
3. Projecte per estimular la contractació, sobretot per a dones qualificades.
4. Reforma de l'hospital i desenvolupament d'altres serveis sanitaris amb l'objectiu de garantir un servei de qualitat amb especialistes.
5. Construcció d'un hotel per garantir l'allotjament per als turistes i de restaurants per promoure la gastronomia de Figuiç.
6. Creació de centres i de programes per desenvolupar l'artesanía i els productes locals.
7. Convenis amb diferents institucions per formar diplomats en el sector turístic: hostalería, formació de guies.
8. Creació d'espais lúdics per als infants: jardins públics a tots els barris.
9. Respecte de les tradicions, de les costums i de la identitat de Figuiç, organitzant cerimònies, festes i fent tallers culturals.
10. Creació d'un mercat que garanteixi els productes de base per a la població.

Fase de rendició de comptes.

Presentació del resultats als ciutadans i ciutadanes de Figuiç.

Fase de seguiment.

Es crea un comitè seguiment del procés del projecte de desenvolupament turístic a Figuiç.

En els tres diagnòstics es van identificar, en estreta col·laboració amb la població, les potencialitats turístiques, els avantatges, els límits, les amenaces o possibles impactes (positius o negatius) i les necessitats a nivell turístic del municipi.

Tot i que es va assolir el que es pretenia, cal dir que aquestes són accions que no es poden donar mai per concluses. El diagnòstic i l'inventari queden sempre oberts a posteriors modificacions i contribucions i es pretén que la població continuï completant i optimitzant-los per iniciativa pròpia a través dels tallers de participació ciutadana.

Amb aquestes accions s'ha promociat el treball consorciat i en xarxa, l'enfortiment de les capacitats socials, humanes i institucionals i, a través del turisme responsable, es pretén: un desenvolupament d'infraestructures, equipaments i serveis i un desenvolupament econòmic local amb foment de l'ocupació.

El recull d'informació que s'ha fet per tal de sistematitzar el potencial turístic i cultural de Figuiç i que s'ha publicat en el llibre "Un oasi en el camí" ha incrementat la pròpia valoració de la singularitat de Figuiç i del seu valor històric de cultura identitària i de tradició viva. La Universitat de París-7 Denis Diderot està donant suport a l'estudi de la sol·licitud de Figuiç per ésser classificat com a Patrimoni Mundial de la Humanitat per l'UNESCO.

RESULTATS PLANTEJATS	RESULTATS ASSOLITS
Diagnòstic dels recursos turístics existents	Document d'identificació dels principals recursos paisatgístics, culturals, arquitectònics, arqueològics amb valor turístic a Figuiç
Diagnòstic dels impactes del turisme a l'oasi	Document dels principals impactes ambientals, econòmics i socials del turisme a Figuiç
Diagnòstic de les necessitats i serveis de suport i promoció del turisme	Document d'identificació de les principals necessitats i serveis de suport al turisme existents (necessitats formatives, allotjaments, artesanía, serveis de guia, etc...)
Taller participatiu sobre el turisme sostenible a Figuiç	Participació de més de 350 persones al Col·loqui sobre turisme. Participació de 14 associacions locals. Participació de 5 entitats regionals representants d'organismes públics marroquins
<i>RESULTATS NO PLANTEJATS PERÒ ASSOLITS</i>	Recull d'informació que sistematitza el potencial turístic i cultural de Figuiç i que s'ha publicat en el llibre "Un oasi en el camí"
	La Universitat de París-7 Denis Diderot està donant suport a l'estudi de la sol·licitud de Figuiç per ésser classificat com a Patrimoni Mundial de la Humanitat per l'UNESCO

Identificació de la Bona Pràctica

Planificació del desenvolupament econòmic local a través del turisme

L'ajuntament de Figuiç aposta per l'elaboració de polítiques públiques participatives, aquest projecte n'és un bon exemple. Donat que s'ha executat d'una forma participativa amb una gran participació de la població.

Aquesta aposta gira també al voltant de l'eix de la planificació estratègica i a partir d'aquesta de la vinculació de tots els temes entre ells. Parlar de turisme és també parlar de desenvolupament econòmic, d'infraestructures, de transport públic, d'aigua, de sanejament, és a dir de totes les competències que són responsabilitat de la municipalitat i que aquesta les veu i les viu com a responsabilitat compartida amb tota la població.

D'aquesta manera s'ha aconseguit elaborar un diagnòstic i un col·loqui per planificar el turisme a l'Oasi i s'ha fet d'una manera participativa, mediambientalment amigable i acceptat culturalment i social.

Dinamització de la societat civil

El projecte participatiu sobre el model turístic articulats a la dinàmica de la oficina de cooperació internacional de l'ajuntament de Figuiç ha dinamitzat la societat civil de Figuiç, que ja era molt activa, i ha aconseguit que participessin al procés tots els grups socials organitzats: dones, joves, associacions religioses, associacions culturals i gastronòmiques, comerciants...

A més a partir dels diagnòstics i del taller participatiu s'ha aconseguit:

- Un nou concepte de turisme de l'oasi i el desert, que és amigable amb el medi ambient, participatiu i acceptat culturalment i social.
- L'autoorganització de la població local en cooperatives, associacions, etc.
- La creació del Consell local de l'Aigua, consell de regants de Figuiç.
- Millorar la valoració pròpia del potencial turístic i patrimonial de Figuiç
- Avançar cap a la millora de les infraestructures turístiques
- Desenvolupar estratègies pròpies per a fomentar l'economia local: agroindústria alimentària, codesenvolupament.
- Frenar les migracions massives oferint alternatives als joves.

Implicació de l'Ajuntament

La implicació de l'Ajuntament de Figuiç va ser absoluta i la seva participació genuïna i incondicional. La contrapart va treballar a través de l'oficina de cooperació municipal en coordinació amb la responsable del projecte en l'execució de les activitats, aportant, entre d'altres: suport tècnic a l'especialista expatriat, tota la informació necessària, medis de transport pels desplaçaments necessaris i locals de reunió.

També va coordinar els diferents actors del municipi (Consell Municipal i representats de les diverses associacions de l'Oasi) per les reunions de seguiment i avaluació i va contribuir àmpliament en la gestió i coordinació dels tallers de reflexió participativa i activitats de sensibilització de la població.

L'Ajuntament de Figuió està governat des de fa més de 10 anys per un mateix equip de govern que prioritza un exercici de governabilitat en favor de la ciutadania fomentant la participació ciutadana i el treball articulat des de l'oficina de cooperació amb la societat civil tot promovent polítiques innovadores que evitin l'emigració dels joves, com a exemples:

- Dinamitzar i fomentar l'autoorganització de joves,
- Dinamitzar i promoure l'autoorganització de les dones (esport, música, cooperatives d'artesanía,...),
- Potenciar l'acompanyament d'associacions de camperols i potenciar millores de la cultura agrícola del palmerar.
- Potenciar la relació directa amb grups de codesenvolupament amb la diàspora,
- Promoure instituts tècnics per a fomentar la investigació-acció de l'agroindústria alimentària i de transformació,
- Interlocució amb les associacions de veïns dels 7 Ksars (nuclis urbans),
- Promoure cursos d'alfabetització de dones grans per a combatre les bosses analfabetisme
- Creació del Consell Local de l'Aigua (Consell de regants).
- Promoure el festival dels oasis per a contribuir a promoure la cultura local amaziga: artistes, exposicions, teatre, comercialització de productes.

Participació de la població

La capacitat de mobilitat i acció demostrada per la població de Figuió ha estat extraordinària. Durant el Col·loqui Internacional sobre Turisme Responsable de 3 dies de durada la participació i aflluència de públic va ser molt elevada. Es va preveure una sala amb un aforament de 350 places que van estar majoritàriament ocupades i en algunes presentacions va haver-hi fins i tot públic dempeus. Es va aconseguir una alta implicació i participació ciutadana.

Aquesta mobilització va servir de base per dinamitzar els tallers de participació ciutadana que Mòn-3 està portant a terme en l'actualitat, amb la col·laboració de l'Ajuntament de Sant Feliu del Llobregat, per garantir la continuïtat i seguiment de les conclusions establertes durant el col·loqui.

Encaix entre les dues contraparts

Molt bon encaix de Mòn-3 amb les institucions i entitats de Figuió destacant al fet que s'han aconseguit aplegar recursos de diferents administracions de la cooperació catalana per fomentar el procés participatiu amb el diagnòstic del projecte turístic que va assolir una alta participació i nivell de satisfacció de tots els actors.

A més l'acció combinada de 3 projectes que s'han dut a terme durant els darrers 10 anys, fa que hi hagi una alta valoració de la cooperació catalana que ha contribuït a fer un pas endavant al seu procés de desenvolupament.

- Gestió de recursos hídrics per al Desenvolupament Agrícola a l'Oasi de Figuió. 2000-2002. Finançat per l'ACCD.
- Estudi de continuïtat del treball realitzat a l'Oasi de Figuió per a la millora en la gestió de recursos hídrics, sanejament i protecció medi ambiental. Gener-maig 2003. Finançat per l'ACCD.
- Programa integral de millora de la gestió de residus sòlids urbans a Figuió –Fases I i II-. 2001-2004.

- Enfortiment de la gestió municipal a l'àrea de medi ambient a Figui. Setembre 2006 – mars de 2008. Finançat per l'ACCD i la Diputació de Barcelona.
- Suport al desenvolupament d'un turisme sostenible com a activitat activadora de l'economia de l'Oasi de Figui. Projecte iniciat el mes de novembre de 2007. Finançat per l'ACCD.

La sostenibilitat del medi ambient de l'oasi és un element clau per a la vida i en aquest sentit els tres projectes han aconseguit avenços tot i que encara tenen aspectes que caldria treballar per millorar:

	ELEMENTS ASSOLITS	ELEMENTS A SUPERAR
PROJECTE TURÍSTIC	<p>Bona detecció de les potencialitats turístiques (culturals, arquitectòniques, paisatgístiques, biodiversitat,...)</p> <p>Molt bon treball participatiu amb la societat civil</p> <p>Rehabilitació d'equipaments (albergs, hotels,...)</p> <p>Llibre on es recull i reivindicar la singularitat de Figui i a la cultura d'un oasi que esdevé un clar exemple de ciutat regió. Aquesta sistematització ha incrementat la valoració de la singularitat de Figui i del seu valor històric de cultura identitària i de tradició viva. Destaca la tradició oral, les llengües, la música, la cultura culinària, milers de manuscrits, història de la cal·ligrafia... en definitiva que té un alt valor per ser considerada patrimoni immaterial de la Humanitat.</p> <p>Incrementada l'oferta d'allotjament que permet la celebració del Festival dels Oasis.</p>	<p>La situació geopolítica de tancament de fronteres amb Algèria</p> <p>La llunyania a l'accés aeri. (500 km)</p> <p>La difusió exterior i l'acord amb tour operadors.</p>
PROJECTE D'AIGUA	<p>Creació de l'equipament de laboratori</p> <p>Creació de l'estació meteorològica</p> <p>Seguiment de la capa freàtica (napa)</p> <p>Formació del personal tècnic del servei</p> <p>Creació del Consell local de l'aigua</p> <p>90% de cobertura amb aigua potable</p>	<p>Cal fer una inversió econòmica per millorar la qualitat de l'aigua que conté massa sals minerals i genera problemes d'hipertensió arterial.</p> <p>Inversió en energies alternatives per abaratir el cost de bombeig</p> <p>Millorar les mesures de contenció de l'aigua a les inundacions que eviti l'erosió del sòl i els greus desperfectes dels habitatges dels Ksars.</p>

	ELEMENTS ASSOLITS	ELEMENTS A SUPERAR
PROGRAMA DE RESIDUS SÒLIDS	<p>Creació d'un abocador exterior controlat (Abans n'hi havia 4).</p> <p>Disposar d'un vehicle per la recollida de residus per elevació i millora de l'itinerari.</p> <p>Iniciat el procés de formació sobre la importància mediambiental del tractament dels residus.</p> <p>Iniciat el tractament de residus orgànics però que cal millorar del palmerar. (èxit del projecte pilot).</p>	<p>Millorar la canalització d'aigües servides perquè no disposen de xarxa de clavegueram.</p> <p>Les fosses sèptiques contaminen les capes freàtiques.</p> <p>Les inundacions per aigua de pluja causen destrosses i ocasionen la contaminació dels aqüífers.</p> <p>No s'ha pogut generalitzar la gestió orgànica dels residus per manca de finançament.</p>

Obertura de noves perspectives de futur

A partir de les activitats del projecte i sobretot del gran èxit de participació del col·loqui sobre turisme hi ha diverses entitats internacionals i multilaterals que s'han interessat a donar suport a aquest nou model de turisme esbossat al col·loqui. La Universitat de París per promocionar la inclusió de Figuiç com a Patrimoni Mundial de la Humanitat a la UNESCO, la UNESCO mateixa pel valor patrimonial d'aquesta població, el PNUD per realitzar possibles suports a projectes de desenvolupament econòmic a través del turisme i ONG i municipalitats de França. Itàlia i l'Estat espanyol que ja tenien relacions de cooperació amb la població de Figuiç per continuar donant suport a la població a través de l'eix econòmic del turisme.

La publicació del llibre "Un oasi en el camí" que és un recull de la informació i la sistematització del potencial turístic i cultural de Figuiç és un impuls al reconeixement del valor històric de cultura la identitaria amazic i de la tradició viva. I alhora també és una eina de promoció important pel municipi.

I continuant amb les perspectives de futur volem apuntar algunes idees que poden afavorir l'alt potencial de la bona operació entre Figuiç i la Cooperació Catalana.

Pel que fa a Figuiç en clau de futur:

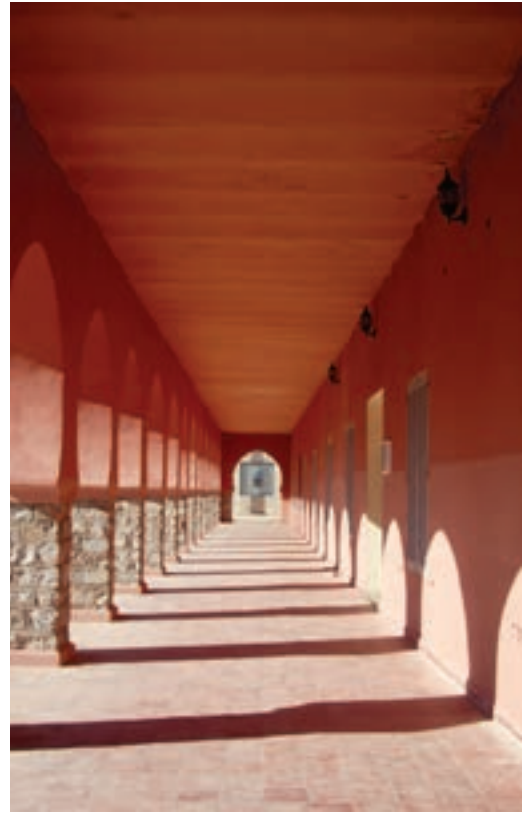
- L'oasi de Fíguig és en bona mesura el que podríem anomenar una ciutat-regió, i tot i que evidentment no es tracta d'una realitat metropolitana sí que podem dir que té pel seu aïllament suposa un sistema interrelacionat de 7 nuclis urbans Ksar que han de gestionar-se conjuntament vetllant per tal de garantir la preservació i millora de l'ecosistema de l'osasi que és imprescindible per garantir la sostenibilitat de la vida.
- En el marc de l'agenda internacional de donants cada vegada més es promou el caràcter de ciutat sostenible. En aquest sentit si no obtenen suport per millorar les seves condicions de vida els problemes mediambiental que hem indicat anteriorment comportarà l'empitjorament de les condicions de salut de la població local i es veuran abocats a reprendre el procés migratori.
- La seva organització tant comunitària com institucional i la forta articulació mútua és un actiu important que permet treballar en temes de formació, d'intercanvis tècnics i d'experiències, sinergia amb organitzacions i serveis homòlegs.

- Les seves relacions amb la cooperació internacional els pot ser un bon altaveu per continuar fent lobby i poder superar les limitants del context, especialment les geopolítiques. En aquest sentit promoure una cooperació municipal amb institucions de l'àrea metropolitana de Barcelona pot ser molt positiu.
- Hi ha una població nòmada de 1.200 persones en situació econòmica i social precària que han quedat aïllats i viuen al marge de la dinàmica social i exclosos dels projectes i polítiques institucionals en general. Tradicionalment s'instal·laven temporalment a les afores, però en els darrers 6 anys, degut a la sequera, han perdut tots els animals i les greus dificultats del context els han forçat a una sedentarització progressiva. Això els ha fet perdre el tradicional desplaçament continu del seu estil de vida (pastors, ramaders, beduïns que viuen en haimes ...) però no s'han obert a un arrelament efectiu, motiu pel qual es fa difícil accedir i atendre aquest col·lectiu. L'ajuntament de Figuiig ha aconseguit, des de fa 6 mesos, escolaritzar els infants nòmades. Cal treballar activament per promoure la cohesió social, promovent la integració de la població nòmada sedentaritzada a fi que no esdevingui una comunitat permanentment marginat i estigmatitzat que resti exclosa de la dinàmica col·lectiva.

Pel que fa a Catalunya i en clau de futur:

- Segons dades oficials hi ha unes 230.000 persones de nacionalitat marroquina que equival a un 3,06% del total de la població de Catalunya i un 20'3% de la població d'origen estranger. Per aquest motiu la llengua amaziga, és la tercera llengua més parlada a Catalunya amb unes 150.000 o 200.000 persones. Aquest fet, junt amb l'alta proximitat geogràfica, fa que sigui imprescindible ponts i llaços de coneixement mutu. Aquests intercanvis fins ara s'havien establert més a nivell associatiu que per intercanvi institucional.
- El passat novembre 2014 es va aprovar el Pla Marroc. Avaluant els principals àmbits de cooperació existents entre Catalunya i el Marroc, es pretén promoure el coneixement mutu i acostar les institucions catalanes i marroquines a tots nivells per tal que sigui soci prioritari de l'acció exterior. Per això el Pla s'estructura al voltant de cinc grups de treball:
  - Relacions institucionals
  - Cooperació al desenvolupament
  - Relacions econòmiques
  - Cultura, universitats i recerca
  - Catalanes i catalans d'origen marroquí
- El 22 d'abril de 2015 s'ha aprovat el Pla Director de Cooperació al Desenvolupament (2015-2018) que preveu que Marroc segueixi sent país prioritari de la cooperació catalana i que estableix com a eixos prioritaris els drets humans de les dones i el suport als drets col·lectius dels pobles. També es disposa del Pla País Marroc. Aquest mes de març s'ha reobert la delegació de l'ACCD al Marroc amb una delegada catalano-marroquina.
- Fruit d'aquesta realitat migratòria, el Parlament de Catalunya va aprovar el 6 de març de 2002, donar suport a la identitat, la llengua i la cultura del Poble Amazic
- El Grup d'Estudis Amazics-GEA (Universitat de Barcelona i Universitat Autònoma de Barcelona) ha elaborat un diccionari amazic-català / català-amazic (1200 pàgines) que pot contribuir a difondre i incrementar la difusió internacional de la llengua amaziga, es preveu presentar el diccionari entre setembre i novembre de 2015, en sintonia a contribuir al drets de tots els pobles.
- Al Pla Director de Cooperació al Desenvolupament de l'AMB (2013-2016) es promou que progressivament la Mediterrània sigui àrea geogràfica prioritària de la cooperació de l'AMB.

- Tal com indica el seu Pla Director els àmbits de treball de l'ÀMB i la seva capacitat de mobilitzar l'expertesa i capacitats del conjunt de la institució poden ser de molta utilitat pràctica per promoure un suport tècnic especialitzat que els ajudi a millorar els projectes i les alternatives a les problemàtiques detectades i especialment les ambientals pel que fa a residus, aigua i sanejament, així com d'urbanisme, mobilitat i en definitiva a contribuir a la gestió de serveis i polítiques públiques que millorin la governabilitat local. Fora bo fer un catàleg de serveis en que es podria disposar d'experts propis.
- Tot i el fort potencial que pot tenir Catalunya en la cooperació tècnica en l'àmbit de la gestió pública encara no està prou desplegada. El territori metropolità de Barcelona amb una superfície de 636 km² i més de 3,2 milions de persones és una de les àrees metropolitanes més grans d'Europa i té un pes important en l'espai de la Mediterrània. L'AMB per la capacitat tècnica dels seus serveis i pel fet d'aplegar a 36 municipis metropolitans disposa d'un àmbit d'expertesa que ben canalitzada pot contribuir eficaçment a la cooperació internacional, a un ric intercanvi d'experiències i a la nostra projecció exterior.

- La presència de catalans i catalanes d'origen marroquí fa que sovint els serveis socials municipals han d'atendre aquest col·lectiu de nova ciutadania de les nostres ciutats de l'àrea metropolitana. En aquest sentit un intercanvi amb tècnics dels serveis de joventut, infància, servei d'igualtat, etc. pot ser molt beneficiós a doble via ja que ens pot oferir eines de coneixement de les respectives pautes culturals que afavoreixin la comprensió mútua de la diversitat i afavoreixin l'acollida i la inclusió social a Catalunya.
- Col·laborar des de l'AMB amb els àmbits de cooperació d'altres institucions catalanes, especialment ACCD, Diputació de Barcelona, i ajuntaments metropolitans per tal d'identificar oportunitats de cooperació conjunta de projectes per convocatòries internacionals especialment de finançament europeu.

Valoració segons criteris

Pertinença

Tenint en compte la matriu de planificació, els objectius, tant l' específic com el general, s'han assolit amb èxit. Els diagnòstics i l'inventari que s'han dut a terme, han servit per a avaluar les potencialitats i les mancances de la municipalitat de Figuiç pel que fa al turisme i per a poder dissenyar un model de turisme responsable i dinamitzador de l'economia local.

La població local, la Municipalitat i les associacions han estat en tot moment conscients de la importància i utilitat del projecte per això la seva participació ha estat massiva.

Cal apuntar també la complementarietat entre els objectius del projecte i els del Pla Director de l'Àrea Metropolitana de Barcelona donat que s'ha promocionat el treball consorciat i en xarxa, i s'ha incidit en l'enfortiment de les capacitats socials, humanes i institucionals a través del turisme responsable.

Eficàcia

El grau d'implicació de la població local ha estat molt elevat pel que fa a la recollida de dades dels recursos i potencialitats turístiques i del diagnòstic de les necessitats turístiques de Figuiç.

El projecte ha aconseguit elaborar un inventari participatiu on s'identifiquen els avantatges, les necessitats els límits i possibles impactes positius o negatius del turisme a Figuiç. L'inventari s'ha completat amb el Col·loqui Internacional de Turisme Responsable celebrat a l'oasi i que ha servit per cercar respostes sobre el model turístic adequat per a Figuiç.

Cal destacar la participació de més de 350 persones al col·loqui i de més de 14 associacions locals i de representants d'organismes públics nacionals.

A través del projecte s'ha aconseguit implicar a d'altres actors en la promoció del turisme amigable amb el medi ambient, sostenible i acceptat tant culturalment com social.

El projecte que té com a objectiu fomentar el turisme responsable apunta a desenvolupar en un futur infraestructures, equipaments i serveis i consolidar l'economia local amb foment de l'ocupació

Eficiència

S'han complert els objectius proposats amb la molt alta participació de la població local. El treball consensuat i en xarxa entre les associacions i institucions locals amb la gran implicació dels beneficiaris ha permès aconseguir un elevat grau de sensibilització davant del fet turístic i de la necessitat de desenvolupar un model econòmic sostenible per a Figuiç.

Impacte

Els diagnòstics fets sobre l'inventari i el col·loqui posterior sobre turisme responsable han consolidat la sensibilització i la consciència dels actors i de la població local sobre la importància i interès d'un model de turisme responsable que sigui respectuós amb el medi ambient. Respectant les fragilitats de l'ecosistema local, que tingui en compte la protecció del patrimoni cultural material i immaterial de la zona.

A través del procés participatiu, la població i les entitats implicades han demostrat una gran acceptació i predisposició de desenvolupar l'esmentat model turístic.

El recull d'informació que s'ha fet per tal de sistematitzar el potencial turístic i cultural de Figuiç i que s'ha publicat en el llibre "Un oasi en el camí" ha incrementat la pròpia valoració de la singularitat de Figuiç i del seu valor històric de cultura identitària i de tradició viva. La Universitat de París està donant suport a l'estudi de la sol·licitud de Figuiç com a patrimoni de la Humanitat a l'UNESCO.

Tant el PNUD com la UNESCO s'han mostrat interessats en treballar en possibles projectes de desenvolupament bastes en el turisme a Figuiç.

Sostenibilitat

La implicació de les associacions locals, el treball en xarxa amb diferents actors, la gran implicació de la Municipalitat de Figuiç en el projecte, així com la implicació d'altres institucions del govern central i el talent i la professionalitat del personal responsable del projecte pot assegurar la continuïtat de les tasques de recerca, anàlisi i desenvolupament d'un model turístic responsable capaç de dinamitzar l'economia local figuiç.

Pel que fa al medi ambient, cal destacar la importància dels esforços fets per a resoldre problemes ambientals a la ciutat (sobretot, pel que fa al tema de l'aigua i dels residus).

La promoció de cooperatives (especialment de les dones) constitueix un fort impuls per a l'economia local de la ciutat. Tanmateix, no cal oblidar les tasques de les nombroses associacions locals que actuen en diferents àmbits amb el suport i la participació de la població local.

Punts Forts

Pel que fa a la contrapart i a la població local:

- **L'existència d'una xarxa d'associacions locals potent** i disposada a realitzar i col·laborar en projectes de desenvolupament de l'oasi.
- **La participació activa i desinteressada** de la població local. La solidaritat i el treball col·lectiu (conegut tradicionalment com Twiza) forma part de la cultura local i això ha permès aconseguir una bona resposta a la participació i la implicació per part de la població de Figuiç.
- **L'interès de la Municipalitat** i la seva disposició en el desenvolupament de projectes a Figuiç de forma **participativa** amb el teixit social local.
- **La professionalitat i eficàcia dels tècnics**, personal i responsables de L'Ajuntament de Figuiç.
- **L'existència i fortalesa d'entitats de dones**, gestionades per elles mateixes per tal de fomentar l'equitat de gènere i crear oportunitats de treball.
- **Figuiç té potencialitats importants per a fomentar el turisme:** tranquil·litat, seguretat, paisatges naturals i arquitectònics, patrimoni cultural ric, hospitalitat, gastronomia típica i diversa...

Pel que fa als resultats directes del projecte:

- **El desenvolupament d'estratègies pròpies** per a fomentar l'economia local figuiç, en especial, la indústria agroalimentària dels dàtils, fomentant la recerca i estudis sobre els dàtils per tal que Figuiç esdevingui un referent en aquest àmbit a nivell nacional.
- **La realització del Fòrum de Figuiç (2008) ha suposat una clara aposta pel turisme sostenible el que ha suposat un canvi de paradigma en que s'han introduït conceptes com són "el turisme de l'oasi i el desert"**
- **Millora en la valoració de la població de Figuiç**, i sobre tot els i les joves, al patrimoni cultural i social de l'oasi. L'obertura de Figuiç a l'exterior i la millora de les infraestructures en la ciutat en els darrers anys, ha estat vital per a posar fi a l'aïllament i l'abandó als quals s'ha sotmès Figuiç durant molt de temps. El retorn creixent d'immigrants figuiç, per viure o per construir una segona casa, és un indicatiu d'aquesta millora.
- **Fomentar i promoure els oficis tradicionals** (catifes, artesanía, roba ...) propis de les dones i crear una font d'ingressos important per a la seva economia.
- **Creació de cooperatives**, clubs d'esport, associacions... adreçats a dones, nens i joves.
- **La col·laboració amb l'UNESCO i altres organismes internacionals per salvaguardar el patrimoni cultural i arquitectònic de Figuiç.**

Pel que fa a possibles accions de futur:

- **El suport i l'interès d'altres organismes internacionals** als projectes de cooperació a Figuiç (PNUD i UNESCO).
- Les polítiques sobre la gestió d'aigua i les millores que s'han fet en aquest sentit han enfortit l'esperança i la confiança de la població per quedar-se a Figuiç i **frenar l'emigració massiva d'altres èpoques.**
- **Millores importants en les infraestructures pel turisme:** albergs, hotels, restaurants, oficina de turisme, etc.

Enllaços d'interès

AVALUEM. Anàlisi i Desenvolupament

<http://www.avaluem.cat>

Ajuntament de Figuió

<http://www.ville-figuio.info/>

Món-3

<http://www.mon-3.org>

Àrea Metropolitana de Barcelona

<http://www.amb.cat>

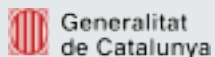
Contacte

FUNDACIÓ MÓN-3

Av. Diagonal, 690
08034 Barcelona
Telèfon: 93 402 43 25
mon-3@pangea.org

Hi col·laboren

www.avaluem.cat

